

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

APSKRIČIŲ VIRŠININKŲ ADMINISTRACIJOSE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ APIBENDRINIMO ATASKAITA

2008 m. liepos 10 d. Nr. AB-3
Vilnius

Parengė:
Valstybės kontrolės 3-iojo audito departamento
Kauno skyriaus vedėja Aldona Dragašienė,
L. e. p. 3-iojo audito departamento
Vilniaus skyriaus vedėja Aurelija Brukštutė

TURINYS

Įžanga	3
Audito rezultatų apibendrinimas	6
1. Audito poveikis	6
2. Reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai	9
3. Reikšmingos klaidos apskaitoje ir atskaitomybėje	13
4. Reikšmingi teisės aktų pažeidimai valdant, naudojant ir disponuojant valstybės lėšomis ir turtu	16
5. Audito rezultatų svarstymas Seimo Audito komitete ir audito rezultatų perdavimas teisėsaugos institucijoms	19
Aktualios problemos	20

IŽANGA

Valstybės kontrolė 2008 m. gegužės mėnesį devyniose Lietuvos Respublikos apskričių viršininkų administracijose baigė 2007 metų valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą.

Apskričių viršininkų administracijos (toliau – administracijos) yra biudžetinės įstaigos, per kurias apskričių viršininkai įgyvendina jiems priskirtas funkcijas¹.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus patvirtinta 2007 metų valstybinio audito programa², 2007 metų valstybinis finansinis (teisėtumo) auditas buvo atliktas Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Telšių, Utenos ir Vilniaus administracijose. Auditas 2007 metais nebuvo atliktas Tauragės administracijoje.

2007 metais audituotos administracijos apskrities viršininkui priskirtas funkcijas įgyvendino su jų struktūrose esančiais žemėtvarkos skyriais ir administracijoms pavaldžiomis biudžetinėmis įstaigomis (toliau – pavaldžios įstaigos). Be to, administracijos yra viešųjų įstaigų steigėjos (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Administracijų teritoriniai struktūriniai vienetai, pavaldžios įstaigos ir įsteigtos viešosios įstaigos

Eil. Nr.	Apskrities viršininko administracija	Teritorinių žemėtvarkos skyrių skaičius	Pavaldžių biudžetinių įstaigų skaičius	Steigėjos teisės viešosiose įstaigose
1.	Alytaus	5	10	6
2.	Kauno	7	31	19
3.	Klaipėdos	6	22	6
4.	Marijampolės	3	12	1
5.	Panevėžio	6	17	5
6.	Šiaulių	7	23	1
7.	Telšių	3	8	1
8.	Utenos	5	11	3
9.	Vilniaus	8	44	10
	Iš viso	50	178	52

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Atliekant auditą administracijose buvo siekiama ištirti vidaus kontrolės ir apskaitos sistemas, įvertinti įvykusias ūkines operacijas ir įvykius, jų parodymą 2007 metų finansinėse ir kitose ataskaitose, įvertinti sudarytų sutarčių ir priimtų sprendimų, susijusių su lėšų ir turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais, teisėtumą, įvertinti valstybės biudžeto asignavimų 2008 metų išlaidoms ir nefinansiniam turtui įsigyti poreikio planavimą teisėtumo požiūriu.

¹ Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymas, 1994-12-15 Nr. I-707 (su vėlesniais pakeitimais).

² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2007-01-04 įsakymas Nr. V-1 (su vėlesniais pakeitimais)

Administracijoms pateiktos audito ataskaitos yra sudėtinės išvadų, teikiamų Lietuvos Respublikos Seimui dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, valstybės biudžeto projekto, valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitos ir dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos, dalys.

Audito ataskaitose pateikti tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė apie administracijų suvestines finansines atskaitomybes ir kitas ataskaitas, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams pareikšta audito išvadose.

Administracijose valstybinis finansinis (teisėtumo) auditas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus įsakymu patvirtintais Valstybinio audito reikalavimais.³

Siekiant gauti audito tikslams reikalingų pakankamų, tinkamų ir patikimų įrodymų, kiekvienoje administracijoje buvo iširta ir įvertinta vidaus kontrolė, nustatyti reikšmingi rizikos veiksniai ir jų galima įtaka finansinei atskaitomybei bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumui. Įvertintos administracijų vadovų numatytos priemonės vidaus kontrolės rizikai mažinti ir valdyti, pagal parengtas audito programas atliktos savarankiškos audito procedūros.

Atlikdami valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą administracijose valstybiniai auditoriai negalėjo pasinaudoti administracijų vidaus auditorių darbo rezultatais. Pagrindinės priežastys: nesutapo atliekamų auditų laikotarpis; vidaus audito tarnybos planavo atlikti ne finansinį, bet veiklos auditą.

Administracijose įvertinus valstybės biudžeto asignavimų 2008 metų išlaidoms ir nefinansiniam turtui įsigyti poreikio planavimą teisėtumo požiūriu, vidaus kontrolę ir 2007 metų trijų ketvirčių finansinę atskaitomybę, administracijų ir joms pavaldžių įstaigų vadovai apie nustatytas klaidas ir neatitikimus buvo informuoti Valstybės kontrolės raštais. Vadovai buvo informuoti ir apie 2007 metų finansinėje atskaitomybėje nustatytas nereikšmingas klaidas ir neatitikimus, kurie neturėjo įtakos auditorių nuomonei.

Atsižvelgdami į valstybės kontrolieriaus įsakymu⁴ nustatytas finansinio (teisėtumo) audito strategines sritis, valstybiniai auditoriai surinko ir įvertino duomenis apie administracijoms patikėjimo teise perduoto valdyti buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti (toliau - SDAALR) turto teisinės registracijos teisėtumą, pagrįstumą ir apskaitą, šio turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo, stebėtojo teisėmis dalyvavo išlikusio buvusios SDAALR turto inventorizacijoje. Administracijose atlikto buvusios SDAALR turto audito rezultatai yra

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2007-02-08 įsakymas Nr. V-30 „Dėl valstybinio audito 2007 metų programos vykdymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

pateikti Valstybės kontrolės 2008 m. birželio 3 d. apibendrinimo ataskaitoje Nr. AB-1 (su ataskaita galima susipažinti www.vkontrole.lt).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu⁵ ir Lietuvos Respublikos nutarimu⁶, 2007 metais audituojamos administracijos programoms vykdyti planavo panaudoti (su iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo skirtomis lėšomis ir specialiųjų programų likučiu) 626 919,5 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, gavo 622 417,1 tūkst. Lt, panaudojo 622 410,0 tūkst. Lt, arba 99,3 proc. suvestinėse biudžeto išlaidų sąmatose numatytų valstybės biudžeto asignavimų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Valstybės biudžeto asignavimų 2007 metams planavimas ir panaudojimas

Eil. Nr.	Apskritis viršininko administracija	2007 m. vykdomų programų skaičius	Planuota panaudoti (kartu su specialiųjų programų likučiu) tūkst. Lt	Gauta tūkst. Lt	Panaudota tūkst. Lt
1	Alytaus	14	32798,8	31808,4	31808,4
2	Kauno	19	106527,9	105746,6	105739,5
3	Klaipėdos	19	93094,5	92662,4	92662,4
4	Marijampolės	17	37008,1	36961,0	36961,0
5	Panevėžio	18	62254,8	61685,8	61685,8
6	Šiaulių	19	89264,9	88522,2	88522,2
7	Telšių	16	35208,4	35022,3	35022,3
8	Utenos	15	50430,2	50147,5	50147,5
9	Vilniaus	23	120331,9	119860,9	119860,9
	Iš viso	160	626919,5	622417,1	622410,0

Šaltinis – Apskričių viršininkų administracijų finansinės ataskaitos

Administracijos daugiausia nepanaudojo planuotų valstybės biudžeto asignavimų specialiosioms programoms (Vilniaus, Marijampolės, Panevėžio, Kauno, Utenos, Klaipėdos administracijos), žemės reformai (Alytaus administracija), tarptautinio regioninio bendradarbiavimo programai (Šiaulių administracija), investiciniams projektams vykdyti (Utenos ir Telšių administracijos).

Kauno administracija nepanaudojo gautų 7,1 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų, iš jų: 7,0 tūkst. Lt – specialiosioms programoms vykdyti, 0,1 tūkst. Lt nepanaudotų biudžeto lėšų buvo gražinta į valstybės biudžetą.

⁵ 2006-12-07 įstatymas Nr. X-963 (su vėlesniais pakeitimais).

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-29 nutarimas Nr. 91 „Dėl 2007 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“.

AUDITO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

1. Audito poveikis

Pastebėjimas

2007 metais tik vienai (Marijampolės administracijai) iš devynių audituotų administracijų Valstybės kontrolės auditoriai neturėjo reikšmingų pastabų dėl finansinės atskaitomybės teisingumo ir valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo (pareikšta besąlyginė nuomonė).

Apibendrinant administracijose atliktų 2007 metų valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų rezultatus, atkreiptinas dėmesys, kad besąlyginė išvada dėl finansinės atskaitomybės teisingumo ir valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo buvo pateikta tik vienai administracijai, o ankstesniais metais buvo pateikta:

- 2004 metais – šešioms iš dešimties;
- 2005 metais – septynioms iš dešimties;
- 2006 metais – keturioms iš dešimties;

Pagrindinė priežastis – Valstybės kontrolės nustatyti sisteminiai trūkumai valdant, naudojant ir disponuojant buvusios SDAALR turto.

3 lentelė. 2004–2007 metų valstybinio finansinio (teisėtumo) audito administracijose rezultatai

Eil. Nr.	Apskritis viršininko administracija	2004 m.	Audito išvados					
			2005 m.		2006 m.		2007 m.	
			FA	VT	FA	VT	FA	VT
1	Alytaus	B	B	S	S	S	S	B
2	Kauno	B	B	B	B	B	S	S
3	Klaipėdos	S	B	B	S	S	S	S
4	Marijampolės	B	B	B	B	B	B	B
5	Panevėžio	S	B	B	S	S	S	S
6	Šiaulių	B	S	S	B	B	B	S
7	Telšių	B	B	B	S	S	S	S
8	Utenos	S	B	B	S	S	S	S
9	Vilniaus	S	S	S	S	S	S	S
10	Tauragės*	B	B	B	B	B	-	-

Audito nuomonė: FA – dėl finansinės atskaitomybės teisingumo, VT – dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo, B – besąlyginė, S – sąlyginė

* 2007 m. neauditauta.

Šaltinis - Valstybės kontrolė

Pastebėjimas

Teigiamas audito poveikis: administracijų vadovai geranoriškai reagavo į auditorių pateiktas rekomendacijas – dauguma klaidų ir neatitikimų ištaisyta audito metu iki finansinių metų pabaigos, arba numatytos priemonės rekomendacijoms įgyvendinti.

Valstybiniai auditoriai pateikė iš viso 363 rekomendacijas, iš kurių 120 (33 proc.) buvo įgyvendinta iki finansinės atskaitomybės sudarymo.

Rekomendavus valstybiniams auditoriams, administracijose iki metinės finansinės atskaitomybės sudarymo ištaisyta dauguma reikšmingų klaidų ir neatitikimų, kurie galėjo turėti įtakos finansinių ataskaitų teisingumui bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo teisėtumui.

Auditoriams rekomendavus, administracijos per 2007 metus atstatė 349 738, 9 tūkst. Lt valstybės turto, t. y. iki finansinės atskaitomybės sudarymo apskaitoje užregistravo ir finansinėse ataskaitose nurodė:

- 346 464,8 tūkst. Lt vertės patikėjimo teise valdomus žemės sklypus (Alytaus administracija – 11 555 0 tūkst. Lt, Kauno – 84 285,3 tūkst. Lt, Klaipėdos – 222 743,3 tūkst. Lt, Telšių – 26 833,4 tūkst. Lt, Utenos – 43,1 tūkst. Lt, Vilniaus – 1 004,7 tūkst. Lt);
- 2 719,0 tūkst. Lt finansinio turto – dalininkų įnašų į viešųjų įstaigų kapitalą (Klaipėdos administracija – 1 771,3 tūkst. Lt, Telšių – 4,0 tūkst. Lt, Vilniaus – 943,7 tūkst. Lt);
- 377,4 tūkst. Lt nebaigtos statybos likutį (Vilniaus administracija);
- 105,5 tūkst. Lt nepagrįstai iš apskaitos išregistruotą automobilį (Vilniaus administracija);
- 60,5 tūkst. Lt naudojamų kompiuterinių programų (Vilniaus administracija);
- 11,7 tūkst. Lt kito ilgalaikio materialiojo turto (Telšių administracija).

Auditoriams rekomendavus, į valstybės biudžetą administracijos iš viso grąžino 30,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų, iš jų:

- 20,6 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, kurie buvo panaudoti nepagrįstai atliktiems avansiniams pajamų mokesčio ir socialinio draudimo įmokų mokėjimams (Klaipėdos administracija – 12,9 tūkst. Lt, Kauno – 7,7 tūkst. Lt);
- 5,8 tūkst. Lt neteisėtai darbuotojų asmeninėms reikmėms panaudotų biudžeto asignavimų (Klaipėdos administracija);
- 3,6 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, kurie buvo panaudoti neteisėtiems priedams už kvalifikacinę klasę ir vienkartinėms piniginėms išmokoms mokėti (Telšių administracija – 2,9 tūkst. Lt, Kauno – 0,7 tūkst. Lt).

Auditoriams rekomendavus, administracijoje ištaisė kitas reikšmingas klaidas:

- 1 513,8 tūkst. Lt apskaitoje atstatytas kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius lėšų išlaidų ir kreditinio įsiskolinimo likutis (Vilniaus administracija);
- 1 000,0 tūkst. Lt nebaigtos statybos darbų, nesant pastatyto pastato pripažinimo tinkamu naudoti akto, vertė apskaitoje perkelta iš sąskaitos 012 „Pastatai“ į sąskaitą 019 „Nebaigta statyba“ (Kauno administracija);
- 152,0 tūkst. Lt pavedimų lėšos apskaitoje perkeltos iš kitų lėšų sąskaitos į pavedimų lėšų sąskaitą (Vilniaus administracija 114,2 tūkst. Lt, Utenos – 37,8 tūkst. Lt);
- 201,1 tūkst. Lt sumažinta užbalansinėje sąskaitoje užregistruoto turto, dėl kurio naudojimo neteisėtai buvo sudarytos automobilių panaudos sutartys tarp administracijos ir struktūrinių padalinių – teritorinių žemėtvarkos skyrių, vertė (Utenos administracija);
- 58,5 tūkst. Lt faktinės valstybės biudžeto išlaidos užregistruotos tuo laikotarpiu, kai jos buvo patirtos (Kauno administracija);

Administracijos ėmėsi priemonių ir įgyvendino dalį auditorių pateiktų rekomendacijų dėl valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumo:

- su viešosiomis sveikatos priežiūros įstaigomis, kurioms turtas buvo perduotas neatlygintinai naudotis, sudarytos turto panaudos sutartys, nekilnojamojo turto panaudos sutartys užregistruotos Nekilnojamojo turto registre (Vilniaus, Panevėžio administracijos);
- nutrauktos neteisėtai sudarytos automobilių panaudos sutartys tarp administracijos ir jos struktūrinių padalinių – teritorinių žemėtvarkos skyrių (Utenos administracija);
- administracijos ėmėsi skubių priemonių ir įgyvendino dalį auditorių rekomendacijų dėl buvusios SDAALR turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo: pagal auditorių rekomendacijas administracijų apskaitoje buvo užregistruotas buvusios SDAALR ilgalaikis turtas, kurio administracijos nebuvo įtraukusios į apskaitą; Nekilnojamojo turto registre užregistruota dalis nekilnojamojo turto ir turto panaudos sutartys; kai kurios administracijos Lietuvos Respublikos civilinių orlaivių registre orlaivių savininku užregistravo administracijas; susigražintas turtas, kurio nerasta ten, kur turėjo būti apžiūros ar inventorizacijos metu; turtas pažymėtas inventoriniais numeriais; ilgalaikio turto apskaitos registruose nurodyti turtą identifikuojantys duomenys; kai kurioms administracijoms inicijavus buvo nutraukta dalis neteisėtai sudarytų turto perdavimo naudotis tretiesiems asmenims nuomos ar panaudos sutarčių; apskaitoje užregistruoti žemės sklypai, kuriuose yra buvusios SDAALR pastatai ir statiniai, su turto naudotojais sudarytos žemės sklypų panaudos sutartys. Administracijos ėmėsi priemonių dėl statinių, kurie nebuvo įtraukti į inventorizavimo aprašus, neįregistruoti administracijų apskaitos registruose bei Nekilnojamojo turto registre. Nors administracijos įgyvendino ne visas rekomendacijas dėl buvusios SDAALR turto, tačiau sudarė priemonių rekomendacijoms įgyvendinti planus, numatė įgyvendinimo terminus.

Reikšmingos klaidos ir neatitikimai, turėję įtakos finansinių atskaitomybių teisingumui ir valstybės lėšų bei turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumui, atskleidė, kad administracijose nustatytos vidaus kontrolės procedūros ne visais atvejais buvo nuoseklios ir pakankamos, todėl turėtų būti tobulinamos.

Pastebėjimas

Lietuvos Respublikos Seimas priėmė įstatymą⁷ kuris nustatė, kad buvusios SDAALR turtas naudojamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo tvarka, ir tai, Valstybės kontrolės nuomone, leis šį turtą naudoti efektyviau ir racionaliau.

Atliekant buvusios SDAALR turto auditą buvo nustatyti teisės aktų pažeidimai, apskaitant, valdant, naudojant ir disponuojant šiuo turtu (žr. ataskaitos dalį „Vidaus kontrolės reikšmingi trūkumai“), ir pastebėta, kad apskričių viršininkams, įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą⁸, galioja buvusios Ekonomikos ministerijos sudarytos bei apskričių viršininkams perduotos panaudos sutartys, kurių jie negali nutraukti, negali šio turto perduoti kitoms institucijoms ar įstaigoms, ar juo disponuoti kitais Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatytais būdais, kadangi šio turto teisinis reglamentavimas buvo nustatytas audito metu galiojusiame įstatyme⁹ Įvertinusi atlikto audito rezultatus, Valstybės kontrolė 2008 m. birželio 3 d. apibendrinimo ataskaitoje Nr. AB-1 ir svarstant šią ataskaitą Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitete išreiškė nuomonę, kad šį turtą būtų galima naudoti efektyviau ir racionaliau, vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatytais principais ir tvarka. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. birželio 17 d. priėmė įstatymą, kuris nustato, kad buvusios SDAALR turtas naudojamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo tvarka.

2. Reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai

Pastebėjimas

Ne visose administracijose efektyviai valdomi rizikos veiksniai, vidaus kontrolės priemonės ne visada užtikrina, kad reikšmingos klaidos būtų laiku nustatytos ir ištaisytos apskaitoje bei finansinėje atskaitomybėje, kad valstybės turtas ir lėšos būtų valdomi, naudojami ir jais disponuojama teisėtai.

Administracijų ir joms pavaldžių įstaigų vyriausieji buhalteriai arba apskaitos tarnybų vadovai ne visada tinkamai vykdo išankstinę finansų kontrolę.

Administracijų vadovai turėtų daugiau dėmesio skirti rizikos veiksnių nustatymui, jų valdymui, finansų kontrolės efektyvumo gerinimui, kad būtų užtikrintas finansinės informacijos patikimumas, teisėtas valstybės lėšų ir turto valdymas ir naudojimas.

⁷ Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto“ pakeitimo įstatymas (2008-06-17 Nr. X-1616).

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-04 nutarimas Nr.125 „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto inventorizavimo“.

⁹ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai aviacijai ir laivynui remti turto tolesnio naudojimo“. (1995-02-23 Nr. I-815, neteko galios 2008-06-17 įstatymu Nr. X-1617).

Apibendrinus administracijose atliktų valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų rezultatus pastebėta, kad administracijų vadovai skyrė nepakankamai dėmesio rizikos veiksniams valdyti, nustatytos vidaus kontrolės procedūros ne visada buvo pakankamos ir veiksmingos.

Ne visose administracijose vidaus kontrolės sistema užtikrina, kad administracijų ir joms pavaldžių įstaigų apskaitoje ir administracijų suvestinėje finansinėje atskaitomybėje būtų išvengta reikšmingų klaidų ar jos būtų laiku pastebėtos ir ištaisytos:

- Klaipėdos administracijos ir jai pavaldžios įstaigos Klaipėdos apskrities viešosios Ievos Simonaitytės bibliotekos vidaus kontrolės priemonės neužtikrina, kad apskaita šioje pavaldžioje įstaigoje būtų tvarkoma pagal buhalterinės apskaitos principus ir taisykles, kad finansinėse ataskaitose būtų pateikti teisingi duomenys apie turtą, įsiskolinimus ir išlaidas.

- Administracijų darbuotojų vykdomos finansų kontrolės procedūros, sudarant suvestinę finansinę atskaitomybę pagal pavaldžių įstaigų pateiktus finansinių ataskaitų duomenis, ne visais atvejais veiksmingos. Pavaldžioms įstaigoms ar žemėtvarkos skyriams apskaitoje neužregistravus nebaigtos statybos, valstybinės žemės pardavimo išsimokėtinai ūkinių operacijų, neteisingai apskaičiavus ilgalaikio turto nusidėvėjimą, neteisingai užregistravus išlaidas ar turtą ir dėl to pateikus neteisingus duomenis finansinėse ataskaitose, reikšmingos klaidos, turėjusios poveikį suvestinei finansinei atskaitomybei, nebuvo nustatytos ir laiku ištaisytos (Alytaus, Kauno, Vilniaus administracijos).

- Vidaus kontrolės priemonės, apskaitant patikėjimo teise valdomą turtą, nebuvo veiksmingos Vilniaus (užregistruotas ne visas patikėjimo teise įregistruotas nekilnojamasis turtas, neužregistruotas nebaigtos statybos likutis, nebuvo užregistruotos kompiuterinės programos ir iš apskaitos neteisėtai buvo išregistruotas automobilis), Panevėžio (ilgalaikis turtas užregistruotas kaip trumpalaikis turtas), Telšių (užregistruoti ne visi dalininko įnašai, nebuvo užregistruota dalis ilgalaikio turto) administracijose.

- Apskaitos registrų duomenys nebuvo lyginami su analitinės apskaitos duomenimis Vilniaus administracijoje (apskaitos registruose užregistruotas kompensacijų už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius lėšų išlaidų ir kreditinio įsiskolinimo likutis neatitiko analitinėje apskaitoje nurodyto kreditinio įsiskolinimo kompensacijų gavėjams likučio).

- Ne visada veiksmingos vidaus kontrolės procedūros apskaitant išlaidas Panevėžio (neteisingai užregistruotos ilgalaikio turto įsigijimo išlaidos), Utenos (užregistruotos padidintos darbo užmokesčio išlaidos), Vilniaus (užregistruotos padidintos prekių ir paslaugų naudojimo išlaidos; dalis išlaidų užregistruota nesilaikant Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos; dalis išlaidų apskaitoma ne tuo laikotarpiu, kai yra patiriamos), Kauno (dalis išlaidų buvo apskaitoma ne tuo laikotarpiu, kai yra patiriamos) administracijose.

Administracijų ir pavaldžių įstaigų vadovai ne visada tinkamai prižiūri, kaip valdomas, naudojamas valstybės turtas ir kaip juo disponuojama, o sukurtos vidaus kontrolės priemonės ne visais atvejais yra veiksmingos:

- Administracijos nepakankamai kontroliavo, kad buvusios SDAALR turtas būtų naudojamas, valdomas ir disponuojama juo laikantis teisės aktų reikalavimų: visos administracijos nesirūpino, kad Lietuvos Respublikos civilinių orlaivių registre būtų teisingi duomenys apie orlaivių savininką; kai kurios administracijos neturėjo duomenų ir nedalyvavo atliekant šio turto metines inventorizacijas 2005 ir 2006 metais (Panevėžio, Telšių, Alytaus, Klaipėdos administracijos); audito metu ne visas buvusios SDAALR turtas rastas ten, kur turėjo būti, ne visos nekilnojamojo turto panaudos sutartys įregistruotos Nekilnojamojo turto registre; administracijos nepakankamai kontroliavo, kaip perduotą panaudos pagrindais turtą naudoja panaudos gavėjai – audito metu nustatyta, kad dalis buvusios SDAALR turto buvo perduota naudotis tretiesiems asmenims, nesant Lietuvos Respublikos Vyriausybės leidimo; kai kuriais atvejais nesudarytos žemės sklypų, kuriuose yra buvusios SDAALR pastatai ir statiniai, panaudos sutartys su žemės sklypų naudotojais; administracijos neinventorizavo dalies pastatų ir statinių, kurie buvo rasti žemės sklypuose, kuriuose yra buvusios SDAALR pastatai ir statiniai (Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Vilniaus administracijos); dalis buvusios SDAALR turto buvo nurašyta, perduota neteisėtai (Klaipėdos, Vilniaus administracijos).

- Vidaus kontrolės priemonės ne visais atvejais užtikrino, kad valstybės turtas būtų tinkamai valdomas, naudojamas ir disponuojama juo: neteisėtai nugriauti ir likviduoti pastatai (Klaipėdos, Telšių administracijos), ne visas nekilnojamas turtas įregistruotas Nekilnojamojo turto registre arba įregistruotas kito turto valdytojo vardu (Šiaulių, Vilniaus administracijos), turtas išnuomotas nesilaikant teisės aktų reikalavimų (Šiaulių, Telšių administracijos), perdavus turtą viešosioms sveikatos priežiūros įstaigoms naudotis neatlygintinai, nebuvo sudarytos turto panaudos sutartys (Vilniaus administracija). Nepakankamai buvo kontroliuojamas tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimas: nekontroliuojama, ar kelionės lapai pildomi teisingai ir tvirtinami atsakingų asmenų, ne visais atvejais išvykstant iš nuolatinės darbo vietos rašomi įsakymai dėl siuntimo į komandiruotę, nėra paskirtų darbuotojų, atsakingų už automobilio naudojimą (Alytaus, Panevėžio, Vilniaus administracijos).

Administracijų ir pavaldžių įstaigų vadovai ne visada tinkamai prižiūri valstybės biudžeto lėšų naudojimą, o sukurtos vidaus kontrolės priemonės ne visais atvejais yra veiksmingos:

- Investicinių projektų vykdymo srityje – asignavimai buvo neteisėtai naudojami kitiems investiciniams projektams (Telšių administracija), investiciniam projektui skirti asignavimai buvo naudojami privataus buto remontui (Vilniaus administracija).

- Viešųjų pirkimų srityje – statybos rangos sutartys sudarytos nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo; dalis prekių ir paslaugų įsigyta netaikant nė vieno šiame įstatyme nurodyto pirkimo būdo, nevedama pirkimo verčių apskaita (Vilniaus administracija).

- Darbo užmokesčio srityje – neteisingai skaičiuotas valstybės tarnautojų tarnybos Lietuvos Respublikai stažas (Utenos, Vilniaus administracijos), neteisingai skaičiuotas darbo užmokestis už komandiruotėje būtą darbo laiką (Utenos administracija), darbuotojams darbo užmokestis apskaičiuotas bei išmokėtas nesilaikant Valstybės tarnybos įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo¹⁰ ir švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokestį reglamentuojančių teisės aktų nuostatų (Klaipėdos, Utenos, Vilniaus, Telšių, Kauno administracijos).

- Valstybės biudžeto asignavimai buvo naudojami darbuotojų asmeninėms reikmėms (Klaipėdos administracija).

Vyriausieji buhalteriai arba apskaitos tarnybų vadovai pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą¹¹ ir Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklių nuostatas¹² yra atsakingi už išankstinę finansų kontrolę.

Administracijų ir joms pavaldžių įstaigų vyriausieji buhalteriai arba apskaitos tarnybų vadovai, vykdydami išankstinę finansų kontrolę, ne visada užtikrina, kad ūkinės operacijos būtų teisėtos, dokumentai, susiję su ūkinės operacijos atlikimu, būtų tinkamai parengti:

- socialinio draudimo ir pajamų mokesčio įmokų avansiniai mokėjimai buvo atliekami, nesant faktinės išlaidas pagrindžiančių dokumentų (Kauno, Klaipėdos administracijos);

- asignavimai panaudoti ne pagal paskirtį, už kitų įstaigų komunalines paslaugas (Vilniaus administracija);

- pagal naujų sutarčių sąlygas buvo sumokėta už žemėtvarkos projektų rengimo darbus, kurie buvo atlikti iki šių sutarčių sudarymo (Vilniaus administracija);

- faktinės išlaidos užregistruotos ne tuo laikotarpiu, kai buvo patirtos (Kauno, Vilniaus administracijos).

Nurodyti vidaus kontrolės trūkumai rodo, kad ne visose administracijose sukurta vidaus kontrolė yra pakankamai efektyvi. Pagal įstatymą¹³ viešojo juridinio asmens vadovas yra atsakingas už efektyvios vidaus kontrolės, įskaitant finansų kontrolę, sukūrimą, jos veikimą bei tobulinimą ir užtikrina, kad kuriant vidaus kontrolę viešajame juridiniame asmenyje būtų atsižvelgta į teisės aktų, viešojo juridinio asmens strateginių planų, procedūrų, darbo reglamentų (vidaus darbo tvarkos

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“.

¹¹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (2002-12-10 Nr. IX-1253), 4 str. 6 d. 3p.

¹² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. 1K-170, 20 p.

¹³ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 10 str. 1 ir 3 p.

taisyklių), sutarčių laikymąsi, veiklos ir finansinės informacijos patikimumą, veiklos veiksmingumą.

Valstybės kontrolė teikė rekomendacijas administracijų ir joms pavaldžių įstaigų vadovams neatidėliotinai spręsti klausimus dėl vidaus kontrolės sistemos tobulinimo, siekiant teisėtai bei efektyviai valdyti ir naudoti jiems patikėtą valstybės turta, užtikrinti finansinių ir kitų ataskaitų tikslumą ir patikimumą, valstybės biudžeto lėšų naudojimo teisėtumą. Administracijų ir joms pavaldžių įstaigų vadovai ėmėsi priemonių dėl vidaus kontrolės procedūrų nuoseklaus ir efektyvaus taikymo, rekomendacijas įgyvendino arba numatė terminus ir būdus joms įgyvendinti.

Atsižvelgiant į audito metu nustatytas reikšmingas klaidas ir neatitikimus, Valstybės kontrolės nuomone, administracijų vadovai turėtų skirti daugiau dėmesio rizikos veiksnių nustatymui bei jų valdymui, finansų kontrolės tobulinimui, kad būtų užtikrintas finansinės atskaitomybės teisingumas ir valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas.

3. Reikšmingos klaidos apskaitoje ir atskaitomybėje

Pastebėjimas

Dėl audito metu administracijose nustatytų neištaisytų reikšmingų klaidų finansinėse ataskaitose septynioms iš devynių audituotų administracijų buvo pareikšta sąlyginė nuomonė.

Apibendrinus administracijose atliktus 2007 metų valstybinius finansinius (teisėtumo) audito rezultatus, nustatytos neištaisytos valstybės lėšų ir turto, valdomo patikėjimo teise, apskaitos klaidos, turėjusios reikšmingą poveikį finansinei atskaitomybei.

Auditoriai negalėjo pritaikyti jokių audito procedūrų ir patvirtinti:

- Klaipėdos administracijos suvestiniame Išlaidų sąmatų vykdymo balanse (forma Nr. 1) nurodyto 37 271,6 tūkst. Lt likučio (aktyve ir pasyve) teisingumo ir suvestinėje Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitoje (forma Nr. 2) nurodytų 2 538,1 tūkst. Lt kasinių išlaidų ir 2 568,5 tūkst. Lt faktinių išlaidų teisingumo, nes administracijai pavaldi įstaiga Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka buhalterinę apskaitą tvarkė nesivadovaudama buhalterinės apskaitos principais ir taisyklėmis, kasines ir faktines išlaidas neapskaitė pagal vykdomas programas, neteisingai registravo kasines išlaidas ir metinėse ataskaitose pateikė neteisingus duomenis;

- ilgalaikio materialiojo turto, jo nusidėvėjimo bei ilgalaikio turto fondo likučių metų pabaigoje tikslumo ir teisingumo dėl apskaitoje neužregistruotų pastatų ir statinių, dėl kurių teisinės registracijos teisėtumo vyksta teisminiai ginčai (Alytaus administracija), dėl apskaitoje neužregistruoto turto, nesant šio turto įsigijimo dokumentų, apskaičiuoto kultūros vertybių

3 386,9 tūkst. Lt nusidėvėjimo ir apskaitoje neužregistruotos 500,0 tūkst. Lt nebaigtos statybos (Vilniaus administracija ir jai pavaldi įstaiga Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešoji biblioteka);

- finansinio turto ir jo fondo likučio teisingumo, nes nebuvo pateikta dalininkų įnašų vertę patvirtinančių dokumentų, pagal kuriuos būtų galima nustatyti įnašų dydį (Telšių administracija);

- 43,1 tūkst. Lt kompensacijų už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius išlaidų ir kreditinio įsiskolinimo likučio tikslumo ir teisingumo, nes apskaitos registruose užregistruotas minėtų kompensacijų išlaidų ir kreditinio įsiskolinimo likutis neatitiko analitinėje apskaitoje nurodyto kreditinio įsiskolinimo kompensacijų gavėjams likučio (Vilniaus administracija).

Finansinėje atskaitomybėje neteisimai nurodyta:

- 1 748,8 tūkst. Lt sumažinti atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais debetinio ir atsiskaitymų su biudžetu kreditinio įsiskolinimų likučiai, nes apskaitos registruose nebuvo užregistruotos įvykusios ūkinės operacijos – valstybinės žemės sklypų pardavimas fiziniams ir juridiniams asmenims išsimokėtinai (Alytaus administracijos žemėtvarkos skyriai);

- 11,2 tūkst. Lt sumažintas ilgalaikio materialiojo turto, jo nusidėvėjimo ir ilgalaikio turto fondo likutis bei padidintas trumpalaikio turto ir jo fondo likutis, nes įsigytas ilgalaikis turtas buvo apskaitytas kaip trumpalaikis turtas (Panevėžio administracijai pavaldi įstaiga Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės - Bitės viešoji biblioteka);

- 11,2 tūkst. Lt padidintos kitų prekių išlaidos ir sumažintos kitų mašinų ir įrenginių įsigijimo išlaidos dėl iš kitoms prekėms skirtų asignavimų įsigyto ilgalaikio turto (Panevėžio administracijai pavaldi įstaiga Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės - Bitės viešoji biblioteka);

- 11,6 tūkst. Lt padidintos darbo užmokesčio išlaidos dėl valstybės tarnautojams neteisėtai priskaičiuoto ir išmokėto darbo užmokesčio (Utenos administracija);

- 39,6 tūkst. Lt padidintos prekių ir paslaugų naudojimo išlaidos dėl neteisėtai panaudotų asignavimų (Vilniaus administracija ir jai pavaldžios įstaigos Jasiuliškių pensionatas ir Vilniaus Juozo Tallat - Kelpšos konservatorija);

- 134,8 tūkst. Lt neteisimai nurodytos išlaidos: 49,5 tūkst. Lt padidintos darbo užmokesčio ir 85,3 tūkst. Lt – kitų paslaugų išlaidos, 14,8 tūkst. Lt sumažintos socialinio draudimo įmokų, 34,7 tūkst. Lt – darbdavių socialinės paramos, 67,4 tūkst. Lt – kitų prekių, 1,5 tūkst. Lt – ilgalaikio turto nuomos ir 16,4 tūkst. Lt – materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos dėl to, kad biudžeto asignavimai buvo panaudoti nesilaikant Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos (Vilniaus administracija ir jai pavaldi įstaiga Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija);

▪ 10 917,1 tūkst. Lt sumažintas ilgalaikio materialiojo turto, jo nusidėvėjimo ir ilgalaikio turto fondo likutis, nes Kauno administracija apskaitoje neužregistravo valstybinės žemės sklypų, kuriuos suteikė naudotis pavaldžioms įstaigoms ir viešajai įstaigai.

Valstybės kontrolė, administracijose atlikdama valstybinius finansinius (teisėtumo) auditus, nustatė, kad administracijose valstybinė žemė apskaitoma nevienodai.

Vienose administracijose buvo apskaityta tik po patikėjimo teise valdomais pastatais esanti valstybinė žemė (Vilniaus, Utenos administracijos), kitose - apskaityti tik žemės sklypai po patikėjimo teise valdomais pastatais ir biudžetinėms įstaigoms pagal panaudos sutartis perduoti žemės sklypai (Marijampolės, Telšių administracijos), dar kitose - apskaityti žemės sklypai po patikėjimo teise valdomais pastatais, visi biudžetinėms įstaigoms pagal panaudos sutartis perduoti žemės sklypai ir dalis kitiems subjektams perduotų pagal panaudos ar nuomos sutartis valstybinės žemės sklypų (Panevėžio, Šiaulių, Alytaus, Klaipėdos, Kauno administracijos).

Be to, administracijos į apskaitą įtraukia žemės sklypus skirtinga verte: nustatyta pagal Žemės įvertinimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu¹⁴ (Vilniaus, Utenos, Marijampolės, Kauno administracijos) arba vidutine rinkos verte pagal Nekilnojamojo turto registro duomenis (Panevėžio, Šiaulių, Alytaus administracijos).

Pagal įstatymą¹⁵ apskričių viršinininkai yra apskrities teritorijoje esančios valstybinės žemės patikėtiniai, išskyrus žemę, kuri patikėjimo teise įstatymų nustatyta tvarka yra perduota kitiems subjektams. Valstybės įmonės Registrų centro išduodamuose valstybinės žemės sklypų pažymėjimuose valstybinės žemės patikėtiniais nurodomos administracijos.

Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 70 patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių (su vėlesniais pakeitimais) 15 ir 21.1.1 punktu nuostatas administracijos turi apskaityti visus suformuotus valstybinės žemės sklypus.

Valstybės kontrolė audito metu administracijoms pateikė rekomendacijas, kad visi suformuoti valstybinės žemės sklypai būtų apskaitomi vienodai teisės aktų nustatyta tvarka, tačiau iki šiol rekomendacijos nėra visiškai įgyvendintos.

Auditų metu surinkti įrodymai ir ankstesnėse pastraipose išdėstyti dalykai turėjo reikšmingos įtakos Valstybės kontrolės auditorių nuomonei dėl administracijų suvestinių finansinių atskaitomybių parengimo ir pateikimo pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius biudžetinių įstaigų buhalterinę apskaitą ir finansinės atskaitomybės sudarymą:

▪ *sąlyginė nuomonė* pareikšta Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Telšių, Utenos ir Vilniaus administracijoms;

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-02-24 nutarimas Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁵ Lietuvos Respublikos žemės įstatymas (2004-01-27 redakcija Nr. IX-1983), 7 str. 1 d.

- *besąlyginė nuomonė* pareikšta Marijampolės ir Šiaulių administracijoms, kadangi auditoriai šioms administracijoms neturėjo reikšmingų pastabų dėl suvestinių finansinių atskaitomybių parengimo ir pateikimo.

4. Reikšmingi teisės aktų pažeidimai valdant, naudojant ir disponuojant valstybės lėšomis ir turtu

Pastebėjimas

Dėl administracijose nustatytų reikšmingų neatitikimų Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams valdant, naudojant ir disponuojant valstybės lėšomis ir turtu septynioms iš devynių audituotų administracijų pareikšta sąlyginė nuomonė.

Auditoriai, atsižvelgdami į valstybės kontrolieriaus įsakymu¹⁶ nustatytas valstybinio finansinio (teisėtumo) audito strategines sritis, surinko ir įvertino duomenis apie apskričių viršininkams patikėjimo teise perduoto valstybės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo, šio turto inventorizaciją, registraciją ir apskaitą, turto perdavimą viešosioms įstaigoms, administracijų turimus tarnybinius butus. Taip pat vertino, ar administracijos pastatus ir patalpas naudoja įstaigos funkcijoms vykdyti, ar buvusios SDAALR turto, kurio patikėtiniais yra administracijos, naudojamas teisėtai.

Valstybės kontrolės auditoriai, 2007 metais įvertinę valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą, nustatė reikšmingų neatitikimų Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams.

Reikšmingi neatitikimai teisės aktų reikalavimams valstybės lėšų naudojimo srityje:

- Nesilaikant Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos nuostatų, 170,4 tūkst. Lt investicijų projektui vykdyti skirtų ir nepanaudotų valstybės biudžeto asignavimų buvo panaudota kitiems investicijų projektams (Telšių administracija).
- Auditoriai negalėjo įvertinti 79,5 tūkst. Lt investiciniam projektui skirtų asignavimų panaudojimo teisėtumo, t.y. kiek asignavimų buvo panaudota ne pagal paskirtį, pažeidžiant Biudžeto sandaros įstatymą, ne šio investicinio projekto tikslams įgyvendinti (Vilniaus administracijai pavaldi įstaiga Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešoji biblioteka).
- Vykdam investicinį projektą sutartys sudarytos nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų (Vilniaus administracijai pavaldi įstaiga Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešoji biblioteka).

- Nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų dalis prekių ir paslaugų buvo įsigyta netaikant nė vieno šiame įstatyme numatyto pirkimo būdo (Vilniaus administracijai pavaldi įstaiga Jasiuliškių pensionatas).
- Klaipėdos administracijai pavaldžioje įstaigoje Klaipėdos apskrities viešojoje Ievos Simonaitytės bibliotekoje apskaita buvo tvarkoma nesilaikant Buhalterinės apskaitos įstatymo, Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių nuostatų, todėl auditoriai negalėjo patvirtinti, ar minėta įstaiga jai skirtus valstybės biudžeto asignavimus naudojo vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisės aktais ir programose numatytiems tikslams įgyvendinti.
- Nesivadovaujant Biudžeto sandaros įstatymu valstybės biudžeto asignavimai buvo panaudoti ne pagal paskirtį, ne įstaigų vykdomų programų tikslams – 19,9 tūkst. Lt asignavimų panaudota už kitų įstaigų komunalines paslaugas (Vilniaus administracija ir jai pavaldi įstaiga Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija), 19,7 tūkst. Lt asignavimų panaudoti neteisėtai, savo gamybos žemės ūkio produktams įsigyti (Vilniaus administracijai pavaldi įstaiga Jasiuliškių pensionatas), 4,1 tūkst. Lt asignavimų panaudota darbuotojų asmeninėms reikmėms (Klaipėdos administracijai pavaldi įstaiga Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka).
- Nesilaikant Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų pirkimų arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimų tvarkos aprašo nuostatų, Šiaulių administracija, nebūdama perkančiąja organizacija bei neturėdama tam skirtų valstybės biudžeto asignavimų, įgalioto Šiaulių universiteto rektorių pirkti pastato – poliklinikos dalį.
- Nesilaikant Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros nustatymo metodikos pagal naujų sutarčių sąlygas sumokėta už darbus, kurie buvo atlikti iki šių sutarčių sudarymo, todėl auditoriai negalėjo patvirtinti žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo 561,6 tūkst. Lt kasinių išlaidų teisėtumo (Vilniaus administracija);
- Nesilaikant Valstybės tarnybos įstatymo ir Tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklių nuostatų, skaičiuojant valstybės tarnautojų tarnybos Lietuvos valstybei stažą į tarnybos laikotarpį buvo įskaitytas paslaugų valstybės tarnautojo stažas. Dėl to valstybės tarnautojams neteisėtai per daug priskaičiuota 11,6 tūkst. Lt ir per daug išmokėta darbo užmokesčio 7,7 tūkst. Lt (Utenos administracija);
- Auditoriai negalėjo nustatyti, ar darbo užmokestis už pasėlių laukų ribų žymėjimą buvo apskaičiuotas ir išmokėtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 511, neviršijant nustatytų tarnybinių atlyginimų koeficientų dydžio, nes su darbuotojais sudarytose darbo sutartyse buvo nustatytas užmokestis pagal įkainį už įbraižytą

¹⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2007-02-08 įsakymas Nr. V-30 „Dėl valstybinio audito 2007 metų programos vykdymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

žemėlapi, nepagrindžiant jo dydžio tarnybinių atlyginimų koeficientais ar bazinio valandinio atlygio koeficientais (Vilniaus administracija, Utenos administracijos žemėtvarkos skyriai).

- Darbuotojams priedai ir vienkartinės piniginės išmokos paskirtos nesilaikant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 nuostatų (Klaipėdos administracijai pavaldi įstaiga Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka).

- Vilniaus administracijai pavaldžioje įstaigoje Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorijoje 313,1 tūkst. Lt darbo užmokesčio ir 97,0 tūkst. Lt socialinio draudimo įmokų apskaičiuota ir išmokėta, nesilaikant švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokestį reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

- Utenos administracijai pavaldžioje įstaigoje Aknystos pensionate, nesivadovaujant Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklėmis, buvo neteisingai skaičiuotajamas darbo užmokestis už komandiruotėse būtą laiką.

Reikšmingi neatitikimai teisės aktų reikalavimams valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo srityje:

- Administracijos, kaip valstybės turto patikėtiniai, neužtikrino, kad joms patikėjimo teise perduotas valdyti buvusios SDAALR turtas būtų valdomas, naudojamas ir disponuojama juo laikantis teisės aktų reikalavimų¹⁷.

- Patikėjimo teise valdomas nekilnojamas turtas – pastatai nugriauti ir likviduoti, nesivadovaujant Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašo nuostatomis (Telšių administracija, Klaipėdos administracijai pavaldi įstaiga Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka).

- Nesilaikant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo bei Nekilnojamojo turto registro įstatymo dalis patikėjimo teise valdomo valstybės nekilnojamojo turto neįregistruota Nekilnojamojo turto registre arba įregistruota kito turto valdytojo vardu, dalis apskaitoje užregistruoto turto neatitinka Nekilnojamojo turto registro duomenų (Šiaulių, Vilniaus administracijos).

- Valstybės turtas buvo išnuomotas, nesivadovaujant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymu, Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklėmis (Telšių administracija, Šiaulių administracijai pavaldi įstaiga Jurdaičių pensionatas).

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-04 nutarimas Nr. 125 „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto inventorizavimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995-06-16 nutarimas Nr. 855 „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto tolesnio naudojimo“.

- Nesilaikant Žemės įstatymo ir Nekilnojamojo turto registro įstatymo nuostatų, nesudarytos žemės sklypų, kuriuose yra administracijos patikėjimo teise valdomi pastatai ir statiniai ir kurie pagal panaudos sutartis perduoti neatlygintai naudotis subjektams, panaudos sutartys su žemės sklypų naudotojais, VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registre neįregistruoti žemės sklypai, kuriuose yra administracijų patikėjimo teise valdomi pastatai ir statiniai (Telšių administracija).

Ankstesnėse pastraipose nurodyti reikšmingi neatitikimai Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams turėjo įtakos auditorių nuomonei dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo:

- *sąlyginė nuomonė* pareikšta Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Telšių, Utenos ir Vilniaus administracijoms;
- *besąlyginė nuomonė* pareikšta Alytaus ir Marijampolės administracijoms, kadangi valstybiniai auditoriai joms neturėjo reikšmingų pastabų dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo.

5. Audito rezultatų svarstymas Seimo Audito komitete ir audito rezultatų perdavimas teisėsaugos institucijoms

Audito metu administracijose nustatyti teisės aktų pažeidimai dėl buvusios SDAALR turto inventorizavimo, šio turto teisinės registracijos teisėtumo, pagrįstumo ir apskaitos, taip pat dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo buvo apsvarstyti Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitete 2008 m. birželio 11 d.

Valstybės kontrolė pateikė nuomonę, kad buvusios SDAALR turtą bus galima naudoti efektyviau ir racionaliau, vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatytais principais ir tvarka. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. birželio 17 d. priėmė Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto“ pakeitimo įstatymą, kuris nustato, kad buvusios SDAALR turtas naudojamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatyta tvarka.

Atliekant 2007 m. valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą Klaipėdos administracijoje nustatyta, kad administracijai pavaldžioje įstaigoje Klaipėdos apskrities viešojoje Ievos Simonaitytės bibliotekoje 2007 m. finansinė atskaitomybė sudaryta ne pagal sąskaitų duomenis, nebuvo tvarkoma ilgalaikio, trumpalaikio turto, atsargų, gautinų ir mokėtinų sumų, išlaidų, finansavimo, pajamų apskaita; neinventorizuoti nebaigtos statybos darbai, skolos (gautinos ir

mokėtinos sumos). Be to, 2007 metais iš minėtai įstaigai skirtų valstybės biudžeto asignavimų buvo apmokėtos išlaidos vyriausiosios buhalterės asmeniniams poreikiams.

Valstybės kontrolė surinktus duomenis dėl Klaipėdos apskrities viešosios Ievos Simonaitytės bibliotekos aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo ir valstybės lėšų pasisavinimo požymių 2008 m. birželio 28 d. raštu Nr. S-(30-1.10.1)-1327 „Dėl audito metu nustatytų faktų“ perdavė Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai.

Be to, Kauno administracijoje atlikto 2007 m. valstybinio finansinio (teisėtumo) audito rezultatus numatyta svarstyti Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitete.

AKTUALIOS PROBLEMOS

Pastebėjimas

Dėl valstybės biudžeto lėšų poreikio socialinėms paslaugoms teikti planavimo.

Valstybiniai auditoriai, administracijose vertindami valstybės biudžeto asignavimų 2008 metams poreikio planavimą teisėtumo požiūriu, nustatė, kad išgaliojus Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymui¹⁸ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintai Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikai¹⁹, nuo 2007 m. sausio 1 d. pasikeitė socialinių paslaugų finansavimo tvarka. Pagal šios metodikos 32 punktą savivaldybės pradėjo tiesiogiai finansuoti socialinės globos įstaigas, sudarydamos sutartis dėl jos teritorijos gyventojų apgyvendinimo ir išlaikymo šiose įstaigose. Todėl administracijoms pavaldžios socialinės globos įstaigos pagal su savivaldybėmis sudarytas tiesioginio finansavimo sutartis 2007 metais iš savivaldybių pradėjo gauti lėšas už socialinių paslaugų teikimą.

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad socialinių globos įstaigų vykdomoms 2008 metų programoms asignavimus administracijos planuoja pagal poreikį visoms išlaidoms ir visam kontingentui (iš jų ir pradėjusiam gauti paslaugas nuo 2007 m. sausio 1 d.) išlaikyti, neatsižvelgiant į tai, kad sudarius sutartis su savivaldybėmis iš jų bus gaunamos lėšos už socialinių paslaugų teikimą.

Pažymėtina, kad nėra patvirtinto teisės akto, kuriuo būtų reglamentuotas valstybės biudžeto lėšų poreikio socialinėms paslaugoms finansuoti planavimas, pagal kurį administracijos, planuodamos valstybės biudžeto asignavimus programoms, kurias vykdo socialinės globos įstaigos, turėtų atsižvelgti į savivaldybių gaunamas lėšas už globos įstaigų socialinių paslaugų teikimą. Dėl

¹⁸ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493.

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-10-10 nutarimas Nr. 978 „Dėl socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

šios problemos sprendimo Valstybės kontrolė 2007 metais kreipėsi į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, kuri informavo, kad pateikė Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pasiūlymą apsvarstyti klausimus dėl metodikos, reglamentuojančios valstybės biudžeto lėšų poreikio planavimą apskričių viršinininkų socialinės globos įstaigose, parengimo. Tačiau iki šiol šis klausimas nėra išspręstas.

Valstybės kontrolės nuomone, siekiant efektyviai ir racionaliai naudoti valstybės biudžeto lėšas, teisės aktuose turėtų būti įtvirtinta nuostata, kad administracijos, planuodamos valstybės biudžeto asignavimus programoms, kurias vykdo socialinės globos įstaigos, turėtų atsižvelgti į tai, kad dalis lėšų už globos įstaigų socialinių paslaugų teikimą gaunama iš savivaldybių, todėl valstybės biudžeto lėšas, skirtas socialinės globos įstaigų programoms vykdyti, reikėtų mažinti iš savivaldybių gauta lėšų suma.

Pastebėjimas

Dėl valstybės biudžeto asignavimų ugdymo programoms vykdyti planavimo ir naudojimo.

Administracijos strateginiuose veiklos planuose nurodo vykdomas tęstines ugdymo programas ir pateikia suvestines (pagal pavaldžias ugdymo įstaigas) ugdymo programų sąmatas, atskirai neišskirdamos asignavimų mokinio krepšeliui ir mokymo aplinkai finansuoti. Atskirų programų bei jų sąmatų mokinio krepšeliui ir mokymo aplinkai finansuoti administracijos nenumato. Administracijoms Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinta bendra valstybės biudžeto asignavimų suma Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu paskirstoma atskiroms programoms (tarp jų – ugdymo) vykdyti, o kiekvienai savivaldybei šiuo įstatymu tvirtinamos specialios tikslinės dotacijos mokinio krepšeliui finansuoti ir specialių poreikių moksleiviams išlaikyti. Dėl to auditoriai, vertindami asignavimų, skirtų ugdymo programoms vykdyti, panaudojimą, negali jų įvertinti pagal mokinio krepšelį.

Pažymėtina, kad Valstybės kontrolė į šią problemą buvo atkreipusi dėmesį atlikusi 2006 m. finansinį (teisėtumo) auditą administracijose (2007 m. liepos 10 d. Apskričių viršinininkų administracijose atlikto valstybinio finansinio (teisėtumo) audito rezultatų apibendrinimo ataskaita Nr. AB-2). Be to, Valstybės kontrolė jau 2005 metais rekomendavo Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti atskirą valstybinėms mokykloms lėšų ugdymui (mokinio krepšeliui finansuoti) iš valstybės biudžeto skyrimo tvarką, tačiau iki šiol tokia tvarka nėra nustatyta.

Valstybės kontrolės nuomone, siekiant įvertinti ugdymui skirtų lėšų panaudojimą pagal mokinio krepšelį, ir savivaldybių, ir administracijų ugdymo įstaigose šios lėšos turėtų būti apskaitomos atskirai nuo aplinkos lėšų

Pastebėjimas**Dėl administracijų vykdomų programų, kurių lėšomis iš dalies finansuojama viešųjų įstaigų veikla.**

Valstybės kontrolė, administracijose atlikusi 2006 m. valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą, atkreipė dėmesį, kad kai kurios administracijos (Panevėžio, Vilniaus) vykdo programas, kurių lėšomis iš dalies finansuojama viešųjų įstaigų veikla, paslaugos iš jų įsigyjamos nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo ir kad toks finansavimas neatitinka teisės aktų nuostatų (2007 m. liepos 10 d. Apskričių viršininkų administracijose atlikto valstybinio finansinio (teisėtumo) audito rezultatų apibendrinimo ataskaita Nr. AB-2).

Administracijose atliekant 2007 m. valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą nustatyta, kad problema neišspręsta – 2007 metais vykdamas programas buvo finansuojamos ir 2008 metais yra numatyta finansuoti viešojo administravimo funkcijų neatliekančias viešąsias įstaigas.

Vilniaus administracija 2007 metais vykdė programas, kuriomis iš dalies finansuojamos viešojo administravimo funkcijų neatliekančios viešosios įstaigos:

- programą „Viešosios įstaigos Antavilių pensionato teikiamų socialinių paslaugų dalinis finansavimas“ (kodas 1.32), kuriai vykdyti skirta 3 709,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (2008 metams – 3 749,0 tūkst. Lt);
- programą „Viešosios įstaigos Taurakalnio kultūros centro veiklos dalinis finansavimas“ (kodas 1.37), kuriai vykdyti skirta 974,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (2008 metams – 944,0 tūkst. Lt). Pažymėtina, kad viešosios įstaigos „Taurakalnio kultūros centras“ steigėjai ir dalininkai yra ne valstybės ar savivaldybių institucijos ir įstaigos, bet privatūs asmenys.

Panevėžio administracija 2007 metais vykdė programą „Viešosios įstaigos siaurojo geležinkelio komplekso išlaikymas ir priežiūra“ (kodas 1.39), kuriai vykdyti skirta 704,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (2008 metams – 617,0 tūkst. Lt).

Pažymėtina, kad Vilniaus administracija informavo, jog, rekomendavus valstybiniam auditoriams, 2008 m. organizavo socialinių paslaugų dalinio pirkimo, meno kolektyvų telkimo ir vadovavimo jiems bei jų parengtų programų ir renginių sklaidos paslaugos viešojo pirkimo konkursą ir nuo 2008 m. liepos 1 d. minėtoms programoms (programų kodai 1.32, 1.39) skirti asignavimai naudojami apmokant už paslaugas, įsigytas atlikus viešąjį pirkimą.

Valstybės kontrolė atkreipė dėmesį, kad viešųjų įstaigų, neatliekančių viešojo administravimo funkcijų, finansavimas neatitinka Biudžeto sandaros įstatymo nuostatų, todėl programų vykdymui būtinos paslaugos turėtų būti įsigyjamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Pastebėjimas

Dėl viešųjų įstaigų, kurių steigėjas yra administracija ir kurios viešąsias paslaugas teikia valdydamos ir naudojamos panaudos pagrindais joms perduotą valstybės nekilnojamąjį turtą, dalininkų.

Valstybės kontrolės auditoriai, atlikdami valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą administracijose, pastebėjo, kad kai kuriais atvejais (pvz., Vilniaus administracijoje) leidžiama viešųjų įstaigų, kurių steigėjas yra administracija ir kurioms pagal panaudą valdyti valstybės nekilnojamas turtas, dalininkais priimti privačius asmenis, pačiai administracijai nesant dalininke.

Valstybės kontrolės nuomone, leidus privatiems dalininkams dalyvauti viešosios įstaigos veikloje, pačiai administracijai nesant šių įstaigų dalininke, prarandama galimybė vykdyti nuolatinę šių įstaigų veiklos kontrolę ir lygiomis teisėmis dalyvauti šių įstaigų, kurios teikia viešąsias paslaugas, naudojamos pagal panaudos sutartis perduotą joms valdyti valstybės nekilnojamąjį turtą, veikloje. Todėl yra rizika, kad gali būti neužtikrinta šių įstaigų valdomo valstybės turto naudojimo visuomenės interesams tenkinti kontrolė, kaip numatyta Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme²⁰.

Valstybės kontrolė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolu²¹ ir valstybinio finansinio (teisėtumo) audito metu nustatytais dalykais, atkreipia dėmesį, kad administracijos turėtų siekti, jog viešųjų įstaigų, kurios viešąsias paslaugas teikia tik valdydamos ir naudojamos pagal panaudos sutartis perduotą valstybės nekilnojamąjį turtą, vienintelė steigėja ir savininkė būtų valstybė.

3-iojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Rita Švedienė

²⁰ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 8¹ str.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-09-25 posėdžio protokolas Nr. 35 „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo“.